

ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Моніторинг – це аналітично-інформаційна система, яка охоплює спостереження за станом довкілля та факторами, що впливають на його компоненти; оцінювання та аналіз фактичного стану всіх компонентів довкілля; прогнозування стану довкілля та забезпечення науково-інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 під № 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля», Державна система моніторингу довкілля (система моніторингу) - це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання вимог екологічної безпеки (пом'якшення впливу на довкілля, в тому числі здоров'я населення, заходи із запобігання несприятливого впливу від планованої діяльності із урахуванням вимог охорони навколишнього природного середовища).

В Постанові зазначається, що *система моніторингу довкілля* - це відкрита інформаційна система, пріоритетами функціонування якої є захист життєво важливих екологічних інтересів людини і суспільства; збереження природних екосистем; відвернення кризових змін екологічного стану довкілля і запобігання надзвичайним екологічним ситуаціям.

Система моніторингу спрямована на:

- підвищення рівня вивчення і знань про екологічний стан довкілля;
- підвищення оперативності та якості інформаційного обслуговування користувачів на всіх рівнях;
- підвищення якості обґрунтування природоохоронних заходів та ефективності їх здійснення;
- сприяння розвитку міжнародного співробітництва у галузі охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та екологічної безпеки.

При здійсненні моніторингу ключову увагу слід приділяти заходам у сфері охорони навколишнього природного середовища. Передбачення і виконання ряду планувальних, організаційних і технічних заходів, що визначені в проєкті ДПТ є обов'язковою умовою для забезпечення стійкості природного середовища до антропогенного навантаження та забезпечення дотримання ключових принципів сталого розвитку.

Нижче представлена програма моніторингу.

Моніторинг атмосферного повітря

Метою моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря є спостереження за станом повітря та прогнозування ймовірних наслідків впливу забруднювальних речовин на людину та навколишнє середовище.

№ п/п	зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу	строки виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати	періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями	Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку
1	Спостереження за рівнем концентрацій шкідливих речовин в атмосферному повітрі на території громади	Після затвердження документу державного планування, при реалізації окремих проєктів які потребують моніторингу	Мають визначатись концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі (в мг/м ³ чи інших загальноприйнятих величинах), порівняння виміряних забруднюючих речовин має проводитись з гранично-допустимими концентраціями забруднюючих речовин в атмосферному повітрі.	Рівень концентрацій забруднюючих речовин на межі СЗЗ та за межами СЗЗ підприємств не повинен перевищувати гігієнічні нормативи якості атмосферного повітря (для окремих проєктів стратегії).	Методи визначення обираються лабораторією/обладнанням, які проводитимуть дослідження	Постійно стаціонарними та пересувними пунктами спостережень та станціями громадського моніторингу. 1 раз в рік для конкретних проєктів (межі СЗЗ).	Спосіб виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля: порівняння виміряних концентрацій забруднюючих речовин з гігієнічними нормативами якості атмосферного повітря

Моніторинг вод

Метою моніторингу вод є своєчасне виявлення та прогнозування розвитку негативних процесів, які впливають на якість та стан води, розробка та реалізація заходів для запобігання негативних наслідків цих процесів.

Основні функціональні заходи моніторингу вод.

№ п/п	зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу	строки виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати	періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями	Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку
1	Спостереження за якістю вод поверхневих та підземних джерел громади, стічних вод	Після затвердження документу державного планування (реалізації окремих проєктів, які потребують моніторингу)	Мають визначатись показники якості води (переважно в мг/ л, чи інших загальноприйнятих величинах), порівнюватись виміряні значення мають з нормативними показниками.	Рівень показників якості води не повинен перевищувати визначені нормативи якості води	Методи визначення обираються лабораторіям и, які проводимуть дослідження	1 раз в рік , чи частіше (якщо це передбачено іншими затвердженими документами)	Спосіб виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля: порівняння виміряних показників якості води з нормативами якості

Моніторинг ґрунтів

Метою моніторингу ґрунтів є виявлення зміни стану ґрунтів та прогнозування подальшого збереження їх ресурсного потенціалу.

Основні функціональні заходи моніторингу ґрунтів.

№ п/п	зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу	строки виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати	періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями	Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку
1	Спостереження за рівнем концентрацій важких металів та нафтопродуктів в ґрунтах об'єктів, реалізованих згідно Стратегії після затвердження документа державного планування (на межі санітарно-захисних зон)	Після затвердження документа державного планування (реалізації окремих проєктів, які потребують моніторингу)	Мають визначатись концентрації важких металів та нафтопродуктів в ґрунті (в мг/кг), порівняння виміряних концентрацій має проводитись з гранично-допустимими концентраціями забруднюючих речовин в ґрунті	Рівень концентрацій важких металів та нафтопродуктів в ґрунтах не повинен перевищувати гігієнічні нормативи якості в ґрунті (для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування)	Методи визначення обираються лабораторією, яка проводитиме дослідження	1 раз в рік	Спосіб виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля: порівняння виміряних концентрацій важких металів та нафтопродуктів з гігієнічними нормативами якості ґрунтів

Акустичний моніторинг

Метою акустичного моніторингу є спостереження за рівнем шуму для вжиття заходів щодо зменшення його навантаження.

Основні функціональні заходи моніторингу атмосферного повітря.

№ п/п	зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу	строки виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати	періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями	Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку
1	Спостереження за рівнем акустичного навантаження на межі СЗЗ та на межах найближчих житлових забудов конкретних об'єктів (проектів) створених на основі цієї стратегії	Після затвердження документу державного планування (при реалізації окремих проектів, які потребують моніторингу)	Мають визначатись показники рівня шуму (в дБА), виміряні значення мають порівнюватись з нормативними рівнями шуму поблизу кожного конкретного об'єкта (межа СЗЗ, житлова забудова)	Рівень шуму не повинен перевищувати гігієнічні нормативи (для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування)	Методи визначення обираються лабораторією, яка проводитиме дослідження	1 раз в рік , чи частіше (якщо це передбачено іншими затвердженими документами)	Спосіб виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля: порівняння виміряних показників з гігієнічними нормативами

Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для здоров'я населення

Метою моніторингу наслідків виконання документа державного планування для здоров'я населення є спостереження за станом здоров'я населення поблизу місця ведення господарської діяльності.

№ п/п	зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу	строки виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати	періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями	Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку
1	Спостереження за відкритою статистичною інформацією щодо стану здоров'я населення громади	Після затвердження документа державного планування (при реалізації окремих проєктів, які потребують моніторингу)	Має визначатись стан здоров'я населення, отримані значення мають порівнюватись з аналогічними значеннями до початку реалізації документа державного планування. У разі виявлення перевищень допроєктних рівнів - проводити аналіз на предмет зв'язку з реалізацією заходів Стратегії	Стан здоров'я населення має бути орієнтовно на тому ж рівні, що і до початку реалізації документа державного планування, або мати кращі показники	Методи визначення стану здоров'я населення обираються організацією, що надає інформацію щодо стану здоров'я	1 раз в рік	Спосіб виявлення наявності або відсутності наслідків для здоров'я населення: порівняння отриманої інформації показників стану здоров'я населення з показниками стану здоров'я населення до початку реалізації документа державного планування

Контроль у сфері управління відходами (моніторинг)

Метою моніторингу наслідків виконання документа державного планування у сфері управління відходами є спостереження за змінами на території громади у сфері управління відходами (впровадження нових програм, прогрес в існуючих програмах, ін.)

№ п/п	зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу	строки виконання заходів, передбачених для здійснення моніторингу	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати	періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями	Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку
1	Спостереження за реалізацією програм у сфері управління відходами на території громади	Після затвердження документу державного планування	Має проводитись довільне оцінювання прогресу виконання програм у сфері управління відходами (порівняння характеристик прогресу з показниками попередніх періодів)	Кількісні та якісні показники визначаються спеціалістом, який проводитиме моніторинг, в залежності від видів програм (проєктів) які реалізовуватимуться протягом року	Методи визначення визначаються спеціалістом, який проводитиме моніторинг	1 раз в рік	Спосіб виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля: комплексне оцінювання прогресу виконання програм (проєктів) у сфері управління відходами

При реалізації окремих проєктів стратегії можуть бути призначені також інші додаткові заходи з моніторингу відповідно до проєктних характеристик об'єктів (наприклад радіаційний моніторинг, моніторинг допустимості рівнів електромагнітного поля, ін.).

Заходи щодо збереження умов місцезростання об'єктів рослинного світу

Відповідно до Закону України "Про рослинний світ" (ст. 27) підприємства, установи, організації та громадяни, діяльність яких пов'язана з розміщенням, проєктуванням, реконструкцією, забудовою населених пунктів, підприємств, споруд та інших

об'єктів, а також введенням їх в експлуатацію, повинні передбачати і здійснювати заходи щодо збереження умов місцезростання об'єктів рослинного світу. Будівництво, введення в експлуатацію підприємств, споруд та інших об'єктів і застосування технологій, що викликають порушення стану та умов місцезростання об'єктів рослинного світу, засмічення, а також забруднення хімічними та іншими токсичними речовинами території, зайнятих ними, забороняється.

Заходи при здійсненні містобудівної діяльності

Відповідно до Закону України "Про охорону земель" (ст. 48) при здійсненні містобудівної діяльності передбачаються заходи щодо: максимального збереження площі земельних ділянок з ґрунтовим і рослинним покривом; зняття та складування у визначених місцях родючого шару ґрунту з наступним використанням його для поліпшення малопродуктивних угідь, рекультивації земель та благоустрою населених пунктів і промислових зон; недопущення порушення гідрологічного режиму земельних ділянок; дотримання екологічних вимог, установлених законодавством України, при проєктуванні, розміщенні та будівництві об'єктів.

Обов'язки замовника

Відповідно до Закону України "Про стратегічну екологічну оцінку" (ст. 17) - замовник у межах компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.